

- створення виробничих потужностей і відповідної сировинної бази для виробництва тари й пакувальних матеріалів;

- розвиток сільськогосподарського машинобудування й виробництва технологічного устаткування для масложирової, м'ясомолочної, муко-мольно-круп'яної й хлібопекарської промисловості;

- удосконалювання випуску ефективних хімічних засобів захисту сільськогосподарських угідь, рослин і тварин;

- надання виробничих послуг сільськогосподарським та іншим агропромисловим підприємствам [3].

Існують об'єктивні та суб'єктивні чинники, які негативно впливають на процес інвестування галузі, тому при стимулюванні залучення інвестицій слід врахувати вплив цих чинників:

- економічна нестабільність держави;

- нерегульоване законодавство, відсутність гарантій захисту від його змін;

- темпи інфляції залишаються на значно вищому рівні, ніж у країнах Європи;

- недосконала фінансова у тому числі податкова політика функціонування інвестиційного процесу[4, с.63]

Для вирішення проблем із залучення іноземних інвестицій в агропромислому комплексі України необхідно:

1) визначити основні пріоритети розвитку сільського господарства та агропромислового виробництва;

2) вдосконалити законодавчу базу, що стосується не лише інвестування, а й функціонування усієї економіки загалом;

3) забезпечити фінансування пріоритетних для розвитку економіки України галузей, в тому числі АПК;

4) спростити податкову систему країни, а також зменшити податковий тиск на іноземних інвесторів;

5) створити систему страхування інвестиційних ризиків;

6) подолати інфляційні процеси та корумпованість і тінізацію економічної сфери;

7) встановити чіткі механізми регулювання міжнародного інвестиційного співробітництва;

8) проводити активну регіональну політику у сфері АПК.

9) створення спеціальних економічних зон в депресивних регіонах і т.д.

Вирішення цих проблем забезпечить сприятливий інвестиційний клімат в агропромислому комплексі регіону й держави загалом.

Отже, стратегія інвестиційного розвитку сільського господарства повинна базуватись на основі забезпечення інвестора об'єктивною інформацією про стан та перспективи розвитку певного об'єкта інвестування. Для цього відповідними інституціями повинен проводитись регулярний моніторинг інвестиційної привабливості, результати якого мають доводитись до уваги потенційних інвесторів як у вигляді окремих інформаційних збірників, так і на офіційних сайтах регіональних та центральних органів управління.

Література:

1. Гилка М. Д. Залучення прямих іноземних інвестицій в оновлення основного капіталу сільськогосподарських підприємств Чернівецької області / М. Д. Гилка // Науковий вісник Чернівецького університету. – 2010. – С. 105–109.

2. Закон України «Про інвестиційну діяльність» [Електронний ресурс].–Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>.

3. Гуткевич С. О. Інвестування: теорія і практика : [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів] / С. О. Гуткевич. - К. : Видавництво Європейського університету. 2006. - 234 с.

4. Волкодав В.В. Інвестиційний клімат в агропромислому комплексі України / В.В. Волкодав // Економіка АПК. – 2002. – №6. – С. 62 – 65.

АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ: ВИКЛИКИ РЕАЛІЙ СЬОГОДЕННЯ

ГУБАР А. А.

*Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка
Науковий керівник – д.е.н., професор
Маренич Т. Г.*

Соціоекономічна модель розвитку сучасних підприємств АПК України здатна забезпечити виконання тактичних цілей діяльності та досягнення стратегічної мети існування підприємства, з одного боку, а з іншого – максимізувати соціальний ефект діяльності сільськогосподарських товаровиробників. В даному контексті для максимізації ефективності аналізу діяльності аграрних підприємств провідну роль відіграє оціночна система, яка здатна врівноважити, збалансувати історичну точність і цілісність облікових даних сьогоденням чинникам економічного успіху, і таким чином втілити стратегію в життя. Інформаційною базою

оціночної системи є облікові дані, що генеруються суперсистемою обліку.

Передовий досвід зарубіжних країн свідчить, що найбільш оптимальною оціночною системою аналізу діяльності суб'єктів господарювання є збалансована система показників (ЗСП) ефективності функціонування суб'єктів ринку, яка здатна надати керівництву та менеджменту підприємства науково обґрунтовані та практично доцільні інструменти отримання бажаних результатів в складних умовах жорстокої конкуренції. Слід зауважити, що ЗСП – метод вимірювання та управління продуктивністю бізнесу, який надає збалансоване уявлення про фінансові й операційні перспективи з метою прискорення процесу управління [14].

В сучасних умовах кожне підприємство має конкретизувати власні стратегічні і тактичні цілі діяльності, формулювати загальну та часткову місію функціонування з метою встановлення прозорого та зрозумілого трактування соціального та економічного ефекту діяльності даного господарюючого суб'єкта. За допомогою ЗСП можна не тільки аналізувати фінансові результати, але й одночасно брати участь в створенні нових можливостей і регулювати придбання активів для подальшого зростання [10].

Значущість ЗСП-аналізу конкретизується в окресленні основного призначення ЗСП (рис. 1). Ми справедливо схилиємось до думки Л. М. Малярець, який вбачає функціональне призначення ЗСП у забезпеченні збору, систематизації й аналізі інформації, що є необхідною для ухвалення стратегічних управлінських рішень та посилення стратегії бізнесу, її формалізації, проведення й доведення до кожного співробітника підприємства, забезпечення моніторингу й зворотного зв'язку з метою відстеження й генерації організаційних ініціатив усередині структурних підрозділів [8].

Рис. 1. Функціональне призначення ЗСП*

* Джерело – систематизовано автором

Концепція побудови ЗСП має поєднувати у собі сукупність фінансових та нефінансових показників, які відображають складові сталого розвитку підприємства: економічні, екологічні, соціальні та інноваційні (рис. 2). На сьогодні не існує загальновизнаного переліку та методики формування оціночних показників діяльності підприємства, на який можна б було спиратися у процесі впровадження ЗСП. Ми схилиємось до структури ЗСП, рекомендованої М. О. Кизим, яка включає показники характеристики стану та розвитку діяльності підприємства у таких сферах: фінансовій, маркетинговій, внутрішніх бізнес-процесів, якості та розвитку персоналу [4].

Рис. 2. Загальна схема побудови ЗСП підприємства*

* Джерело – узагальнено автором

Прихильність до даної думки ґрунтується на основі визначення перспектив розвитку підприємства, з одного боку, в напрямі максимізації прибутку, а з іншого – створенні належного соціального ефекту. Дана система показників має бути точною, чіткою, об'єктивною, виваженою, прозорою, зрозумілою та повною, і відображати діяльність підприємства в усіх істотних умовах в їх якісному і кількісному (нефінансовому) та вартісному (фінансовому) вираженнях.

Склад ЗСП визначається та оформлюється кожним підприємством індивідуально. Як зазначає Л. М. Малярець, комплекс показників для включення в систему залежить від типу діяльності й ключових факторів успіху підприємства. Існують окремі показники, які варто включати в систему показників будь-якого підприємства [8]. До таких показників можна включити, зокрема, показники ділової активності підприємства та рентабельності продукції, які можна розраховувати для будь-якого господарюючого суб'єкта незалежно.

Розробка ЗСП для сільськогосподарських підприємств є складним та тривалим процесом, так як така система має враховувати не лише внутрішні, ринкові та суспільні фактори діяльності аграріїв, але й специфічні особливості діяльності даних суб'єктів ринку, зокрема сезонність виробництва, залежність від природно-кліматичних умов, властивість земельних ресурсів як засобу та предмету праці тощо. Суперсистема обліку, в такому випадку, має бути гнучкою та оперативною для забезпечення складання ЗСП для сільськогосподарських підприємств.

Вважаємо за доцільне для оцінки ефективності діяльності сільськогосподарських товаровиробників застосовувати ЗСП в розрізі складових (табл. 1).

Застосування ЗСП в якості інструменту управління реалізацією стратегії та оцінки ефективності діяльності є одним з найоптимальніших рішень. Даний метод зможе

активізувати соціальну складову організаційного механізму функціонування аграрних підприємств у сучасних складних умовах економіки, підвищити інвестиційну привабливість галузі, визначити подальші виважені перспективи розвитку господарюючого суб'єкта, наростити власний виробничо-господарський та фінансово-економічний потенціал.

Таблиця 1

Типова збалансована система показників діяльності аграрних підприємств*

Показник	Формула для розрахунку / Характеристика показника
1	2
1. Фінансова складова	
Коефіцієнт автономії	
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	
Коефіцієнт загальної ліквідності	
Рентабельність продажу, %	
Коефіцієнт достатності чистого грошового потоку	Чистий грошовий потік
Норма прибутку, %	
Рентабельність операційної діяльності, %	
2. Маркетингова складова	
Точка беззбитковості, <i>шт.</i>	
Коефіцієнт привабливості продукції	
Кількість конкурентів, <i>шт.</i>	Визначається на основі даних статистичного обліку за відповідною галуззю діяльності
Кількість клієнтів, <i>шт.</i>	Визначається на основі даних аналітичного обліку за рахунком 36 «Розрахунки з покупцями і замовниками»
Своєчасність поставок, <i>якісний показник</i>	Визначається на основі співставлення договорів на відвантаження продукції із супровідними документами (приймальні квитанції, ТТН тощо)
Задоволеність споживачів, <i>якісний показник</i>	Визначається на основі динаміки попиту на продукцію та/або на основі опитувань споживачів
Ціна реалізації основних видів продукції, <i>зрн/од.</i>	
3. Складова внутрішніх бізнес-процесів	
Собівартість реалізованої продукції, <i>тис. зрн</i>	Визначається відповідно до даних статистичного звіту ф. № 50 с.-г. «Основні економічні показники діяльності сільськогосподарських підприємств»
Рентабельність реалізованої продукції, %	
Фондовідача, <i>зрн/зрн</i>	
Фондозабезпеченість, <i>зрн/100 га</i>	
Коефіцієнт зносу необоротних активів	
Коефіцієнт оновлення необоротних активів	
Середня тривалість одного обороту оборотних активів, <i>днів</i>	
Матеріаловідача, <i>зрн/зрн</i>	
Рентабельність основних галузей виробництва, %	$\frac{\text{Чистий прибуток галузі (РОСЛИННИЦТВО) (ТЕВРИННИЦТВО)}}{\text{Загальна сума витрат за галуззю (РОСЛИННИЦТВО) (ТЕВРИННИЦТВО)}}$
4. Складова якості та розвитку персоналу	
Задоволеність працівників умовами праці, <i>якісний показник</i>	Визначається на основі анкетування персоналу підприємства
Коефіцієнт плінності робочої сили	
Продуктивність праці, <i>од./одіб</i>	
Коефіцієнт стабільності кадрів	
Коефіцієнт забезпеченості кадрами	
Коефіцієнт кадрового потенціалу	
Коефіцієнт інтелектуального потенціалу	

* Джерело – розроблено автором

Література:

1. Кизим М.О. Збалансована система показників: Монографія / М.О. Кизим, А.А. Пилипенко, В. А. Зінченко – Харків: ВД «ІНЖЕК», 2007. – 192 с.

2. Малярець Л. М. Збалансована система показників в оцінці діяльності підприємств: Наукове видання / Л. М. Малярець, А. В. Штеверя. – Х.: Вид. ХНЕУ, 2008. – 188 с.

3. Нортон Д.П. Сбалансированная система показателей. От стратегии к действию / Нортон Д.П., Каплан Р. С. – М.: ЗАО «Олимп-Бизнес», 2003. – 214 с.

4. Raynet Business and Marketing English glossary, 2012 [Electronic resource]. - Access mode: <http://slovar-vocab.com/english/raynet-business-marketing-vocab/balanced-scorecard-6052230.html>